A portrait of a man with short, dark hair styled upwards, wearing a dark, textured jacket. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a blurred brick wall. A blue, halftone-patterned banner is overlaid across the middle of the image, containing the text 'HURIKÁNĚ' in white, bold, sans-serif capital letters.

HURIKÁNĚ

IVAN

Milan Ohnisko — Rozhovor s Ivanem Bartošem

Hurikán Ivan

Vyšlo také v tištěné verzi

Milan Ohnisko

Hurikán Ivan – e-kniha

Copyright © Druhé město – Martin Reiner, 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Milan Ohnisko — Rozhovor s Ivanem Bartošem

HURRIKÁN MAN

HURIKÁN

IVAN

SETKÁNÍ

© Milan Ohnisko, Ivan Bartoš, 2021

Photos © Zuzana Lazarová, Ondřej Pýcha a archiv rodiny Bartošových, Pirátů a přátel, 2021

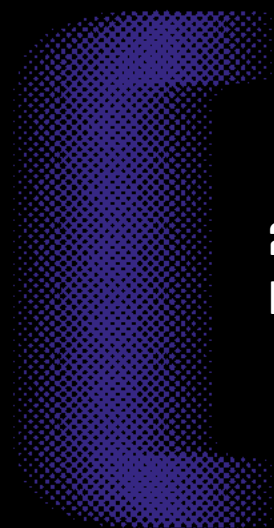
© Druhé město — Martin Reiner, 2021

ISBN tištěné knihy: 978-80-7227-868-8

ISBN ePUB: 978-80-7227-714-8

ISBN MOBI [Kindle]: 978-80-7227-715-5

ISBN PDF: 978-80-7227-716-2

**25. února 2021, Pirátské centrum,
Na Moráni 3, Praha 2**

Ivane, na zahřátí jsem si připravil sérii dotěrných otázek, na něž prosím odpovídej co nejstručněji.

Což u mě bude problém.

Jak se cítíš?

Dnes trochu unaveně. S vědomím, že den ještě nekončí a mám před sebou spoustu práce.

Co je pro tebe v životě nejdůležitější?

Láska.

Existuje Bůh?

Ano.

Co by bylo tématem *Třinácté komnaty* Ivana Bartoše?

Alkohol. Od patnácti jsem vyrůstal v hospodě s harmonikou. Ale když vezmeme v potaz slavnou teorii Nohavicova alkoholového kopce, včas jsem vycítil, že by se mohl blížit vrchol... Před nějakými sedmi lety jsem přestal pít. Nejlepší mé rozhodnutí, kromě Pirátské strany a svatby s Lydií.

Kdy jsi naposled kouřil jointa?

S přáteli na večírku asi před osmi lety.

Vypomůžeš si někdy drobnou lží?

Snažím se nevypomáhat si. Spíš mlčím.

Kdybys mohl celý večer s někým rozmlouvat, kdo by to byl?

Martin Luther King. A taky mě velmi oslovila kniha *Moje cesta* od Tonyho Blaira — rád bych se ho na pár věcí doptal.

Umíš vařit?

Umím.

Zkoušel jsi někdy napsat básničku?

Ano, básničky i písňové texty. Básničky píšu naivní a texty naopak až příliš realistické.

Jsi sexuálně věrný?

Vždy jsem se snažil. Sedm let jsem s manželkou Lydií.

Jaké jsi měl dětství?

Šťastné.

Která kniha pro tebe byla v dospívání nejdůležitější?

Asi cokoliv od Remarqua. *Černý obelisk*, *Jiskra života*...

Vyhledal jsi někdy pomoc psychoterapeuta nebo psychiatra?

Ano.

Je něco, co jsi sám sobě neodpustil?

Je. Ale jsou to spíše špatně vyhodnocené situace a epizody.

Kdo tě v životě nejvíc ovlivnil?

Matka.

Bojíš se smrti?

Asi jako každý.

Měli se Češi v březnu 1939 vojensky bránit německé okupaci?

[přemýšlí] Těžká otázka... Měli to zkusit.

Měla oběť Jana Palacha smysl?

Velký. I pro mě osobně.

Je správné, že je Česká republika členem NATO?

Ano.

Kdy jsi nejvíc trpěl?

To je moc intimní.

Za co rád utrácíš?

Moc neutrácím. Pokud, tak za knihy.

Nejoblíbenější film?

Těch je celá řada, jsem filmový fanda. Asi *Takoví normální zabijáci*.

Nejoblíbenější song?

Bastila od kapely Znouzectnost.

Jsi feministka?

Ano.

Kterou knihu by si měl určitě přečíst tvůj syn, až vyroste?

Budou v té době ještě knihy?

Tak kterou digi knihu?

Spoustu! Doufám, že si přečte všechno. Že bude milovat literaturu tak jako já. Říct jednu, to je těžké.

Tak dvě nebo tři.

Měl by si přečíst knihu, kde je vidět ctnost, odvaha a utrpení, ale i chyby těch, kteří se ve složitých situacích — a tím se vracím ke tvé otázce na rok 1939 — museli nějak rozhodovat.

To není jednoduché pro nikoho. Pliveme na politiky, kteří se nedokážou dohodnout, a přitom... no nic. Určitě cokoliv od Remarquy, který byl pro mě naprosto určující. Příběhy lidí se opakují, jenom dobové kulisy jsou jiné.

Je někdo, koho nenávidíš?

Ne. Držím se hesla, že „násilí a nenávisť nejsou řešení“.

Kdy jsi naposled plakal?

Rozplakat mě umí náš šestiměsíční Bertíček. Protože to dítě je strašně dojemné.

Co považuješ za svou největší slabinu?

Netrpělivost, která se ve mně probudí, když vidím, že cíl je hodně blízko. Víš, kdy se prý stane nejvíc autonehod? Při návratu z dovolené, na posledních padesáti kilometrech. A v životě je to podobně. Zabojuješ, vydáš všechno... jenže pak je tam ještě jedna zatáčka, a na tu už někdy nemáš sílu nebo z ní před cílem, protože už nejsi pozorný, vyletíš.

Ale věřím, že v osmdesáti to bude lepší. Možná budu trochu prudivej dědek, ale snad moudřej. Od rána do večera budu ve vlastním knihkupectví. Nestaví se tam moc lidí, a tak si budu celé dny číst. To je můj sen na stáří.

Chceš být premiérem České republiky?

Tuhle otázku nemám rád kvůli tomu „chceš“. Ale kdyby ses mě zeptal „cítíš nutnost“, pak bych ti řekl, že ano, protože politická změna vede vždycky přes exekutivu: že převezmeš zodpovědnost. Takže nejde o chtění, ale o nezbytnost. Dělán všechno, abych tu výzvu, pokud přijde, mohl přijmout.

Jaká je tvoje nejstarší vzpomínka?

Jsou to spíš momentky. Jak jsme se v jeslích drželi za kroužky na provázku, na kterém nás učitelka vodila ven. Taky nějaký incident s počůráním opět z jeslí... Ale nejvíc si pamatuju, jak se ráno vzpouzím a nechci do školky, protože mám strach, že si pro mě maminka odpoledne zapomene přijít. Ale jinak: narodil jsem se pět let po ségře a byl jsem mamčin mazánek.

Občas mi v paměti vyskočí nějaká básnička. Třeba:

Visí, visí visatec,
pod ním stojí chlupatec.

Takovými veršíky mi krátila chvíli paní učitelka Kmínková, když mě naši občas zapomněli vyzvednout. Tenkrát nebyly mobilní telefony, aby se lidi operativně domlouvali.

Často jsou moje nejstarší vzpomínky „umělecké“ — týkají se básniček nebo písniček. Doma jsme měli gramofon a já si pořád pouštěl *S kytarou po Velké řece*, Hurvínka, Vlastu Buriana — dodnes dokážu citovat ptáčka Ducháčka z filmu *Ducháček to zařídí*, písničky Voskovce a Wericha... Tohle byl v dětství můj svět.

„Visí, visí visatec“, to zní wernischovsky groteskně.

Počkej, ono to ještě pokračuje:

Až visatec upadne,
chlupatec ho popadne.

To je totiž hádanka. Víš, co to je?

Poddávám se.

Divočák a žalud. A učitelka Kmínková mi neustále takové věci vymýšlela. Nemám moc rád současné pojmy jako hyperaktivita, ale myslím, že to se mnou tehdy měli všichni těžké. I teď to se mnou mají těžké. Byl jsem energické dítě, abych tak eufemisticky řekl.

Kde ses narodil?

V Jablonci nad Nisou. Ale tam se naši přistěhovali. Tatínek je z Mikulčic na Moravě. Byl nejmladší z dětí, moji strejdové a tety už jsou většinou po smrti. A máma je z Trutnova. Seznámili se v Praze na výšce. Táta si k mámě chodil na koleji půjčovat chleba. Máma byla stipendistka z chudé rodiny. Tehdy stipendium reálně pokrylo vysokoškolákovi studium. Začali spolu chodit a později odešli do Liberce. Táta vystudoval VŠE a pracoval v Jablonci v Autobrdách. A máma učila na střední ekonomické škole. Pak šli oba do bankovního sektoru. Mám všechny typické vady dětí učitelů.

Ale dneska jsou už oba dávno v důchodu.

Zmínil jsi sestru...

Marii. Vybřečela si mě. Akorát chtěla sestřičku, měl jsem být Žofka, to se moc nepovedlo. Nakonec mám jméno po tátovi.

Čím se sestra živí?

Docentka genetiky, bioložka. Pracovala hodně v zahraničí, dostala i řadu ocenění. Má tady na Karláku kousek od Pirátského centra laboratoř.

Ségra je bojovnice. Oni dělají nanotechnologie a adhezivní nekorodující povrchy na implantáty. Imunitní reakce organismu na diamantové povrchy je výrazně lepší, prodlužuje se životnost. Což se ovšem podle mě úplně nelíbí velkému protetickému průmyslu, ale to bych spekuloval.

Rozumíte si?

V některých věcech se s Maruškou potkáváme. Půjčuju jí sci-fi a fantasy knížky. A mám dvě fajn neteře. Ale jinak se naše světy spíš míjejí. Já se věnuju politice, ona bádá v přítmi laboratoře.

Rodiče a sestra volí Piráty?

Ano.

Co rodiny a rody rodičů? Nechal sis někdy udělat genealogický strom?

Někdo mi ho kdysi udělal, ale nic extrémně zajímavého se neobjevilo. Česká kotlina není příliš velká. Taťka je tmavší — v romské komunitě je Bartoš jedno z častých příjmení, ale těžko to vyhodnocovat. A babička z máminy strany byla v jejich linii Mrázků první manželské dítě. Spousta jich pracovala pro šlechtu. Máme jednu krásnou fotku praprababičky z ateliéru, vypadá jako Božena Němcová. Dělal pro německého pána a říkalo se, že ty „služebné“ často měly nějaké to nemanželské dítě a otce měly prozradit až na smrtelné posteli, akorát to nikdy nestihly.

Jistý zlom v rodinném vývoji nastal na úrovni mých rodičů. Ti už věděli o důležitosti vzdělání, což je postupně posunulo do střední třídy. A vším mířili k tomu, abychom se ségrou mohli zase o stupeň výš. Nejen v materiálním smyslu, ale hlavně abychom mohli dělat v životě svobodná rozhodnutí. Maminka mi vždycky říkala: S titulem můžeš jít kopat kanály, titul a znalosti ti nikdo nevezme.

Tuto pravdu jsem v mládí přetavil do svého rebelského pohledu: že když budu vystudovaný, tak i kdybych nakonec s punkáčema vybíral popelnice, není to hřích. Jde o svobodu volby. Jako mladý jsem byl totiž rebel — a snad vnitřně stále jsem. Nikdy mě však nenapadlo, že mě život zanese někam, kde bude standardem kvádru a kravata. A dodnes nenosím rád oblek, protože pořád řeším, jestli ho nemám někde zmačkaný, a nemůžu v něm nosit peněženku, protože by se prošoupala kapsa. Navíc se oblek furt špiní. Kdežto v džínách ji nosím v kapse a je to v pohodě. Můžu si klidně sednout na chodník.

Použil jsi slovo hřích. Rodiče jsou křesťané?

Maminka je protestantka, ale konvertovala kvůli tatíčkovi ke katolicismu. Oni už zamlada, ještě za totality, chodili na přednášky farářů a tak podobně.

A ty?

Měl jsem období, kdy jsem se vrátil z Ameriky, to mi bylo osmnáct, a šel jsem tady ještě do čtvrtáku, ale v kapse jsem už měl americkou maturitu. A ten můj poslední rok jabloneckého gymplu nebyl dvakrát pokorný a studijní.

Jsem harmonikář. A mě velmi ovlivnil učitel Radko Fukal. Pak jsem začal hrát na varhany a přes hraní v kostele jsem se dostal k faráři Benjaminu Mlýnkovi, jehož později v rámci církevní hierarchie povýšili. K tomu mi vyprávěl, že se faráři vždycky modlivali: „Ať to nejsem já, Bože, protože nejsem hoden povýšení.“ Nestáli o to. Jenže Bůh Benovu modlitbu nevyslyšel, odešel z Jablonce a farnost převzala jeho manželka.

Takže cestu k víře ti zprostředkoval on?

Ano, skrze něj jsem se dostal k víře, potažmo k Ježíši Kristu. A od té doby se podle toho snažím — více či méně úspěšně — žít, akorát to nikomu necpu do hlavy. Jen občas to použiju jako argument, když někdo vykládá nějaké nesmysly.

Takže jsi byl pokřtěn až v dospělosti a byla to tvoje zralá volba.

Ano, byla to moje volba. Životní rozhodnutí.

Mně se protestantský křest dost líbí. Pokud to teda nejsou nějaké letniční církve nebo jehovisti — tyhle party, co blbnou lidem hlavy. „Dej nám money a zpívej s námi!“

Rozhodnutí bylo moje, ale hodně řízené skrze práci s Benjaminem Mlýnkem. Protože hledat pokoru v nejdivočejším úseku života... Respektive tehdy jsem si myslel, že je nejdivočejší, ale pak přišly ještě divočejší časy při studiích.

Ty jsi dokonce studoval teologickou fakultu, že?

To souviselo s babičkou. Umřela, když jsme byli na dovolené. Zcela výjimečně jsme ji kvůli tomu svěřili do pečovatelského domu a na dovolené najednou mamka řekla, že se musíme vrátit dřív. A tu noc babička umřela.

Starali jsme se o ni velkou část jejího stáří. A já jsem proto na teologickou fakultu šel studovat k profesorce Haškovcové psychosociální vědy, což je dobrá průprava právě k péči o nemohoucí a starší lidi. Model komerční péče o seniory může být v jistém ohledu ekonomicky atraktivní, ale stát na to kašle. Z pohledu lidí, co v takových zařízeních pracují, je to špatně placená práce, za kterou ti nikdo ani nepoděkuje, takže senioři umírají v elděenkách... Je to něco, co nemá šťastný konec, ale mohlo by mít.

- 1** Čerstvě vyklubaný Bartoš se starší sestrou Marií na gauči s chlupatým přehozem [Jablonec nad Nisou, 1980]
- 2** Filmový Vinneta a jeho zpracování na gramofonové desce ovlivnilo dětství mnohých [v předškolním věku v jabloneckém bytě]
- 3** Indiánský leitmotiv — s rodiči, sestrou Marií a sestřenicí Ivankou na zahradě na Frýdštejně
- 4** Standardizovaná předrevoluční školní fotka dítěte [asi 1986]

Ale tenkrát mě přijali taky na filozofickou fakultu, obor knihovnictví a informační věda. Učil tam obrovský charismatik a dodnes můj přítel a svědek na svatbě Richard Papík, který mě naučil lásce k oboru.

Do třetáku jsem studoval obě školy, ale pokračovat na denním studiu obou škol jsem už nevládal. Napřed jsem si studium na teologické fakultě rozložil a šel dálkově na religionistiku, ale i to bylo moc. Mě zajímala ekumena a různé fragmenty, ale nechtěl jsem se uchylovat ke studiu mrtvých jazyků a louskat Starý zákon.

Ale hlavně jsem od dvaceti makal na plný úvazek, protože jsem měl od rodičů asi dva tisíce na měsíc, což pokrylo kolej a jeden večer v hospodě. Takže jsem se na husitskou fakultu nakonec vykašlal.

Máš v Praze svého faráře?

Mám supr faráře! Jmenuje se Dalibor Vik, kázal v kostele na Staromáku. Jenže i v církvi je boj, kdo bude mít nejlepší kostel, takže odešel do Lysé nad Labem, kde má na mši tak osm věřících, i když sbor je tam větší. Dalibor nás s Lyduškou oddával.

Ale ještě k tomu Benovi. Ben uměl dávat odpovědi na moderní otázky. Já jsem byl vždycky na ženské. Dnes říkám, že jsem dlouho hledal tu pravou. *[smích]* Měl jsem harmoniku a kolem mě jich bylo plno a já jsem každou miloval. A třeba zrovna tohle jsem s Benem řešil, jestli je to OK. A Ben: „Miluješ tu, se kterou jsi?“ — „Miluju.“ — „A nejsi se dvěma najednou?“ — „Nejsem.“ — „Láska je poselství evangelia. Musíš v tom být upřímný.“ Hledali jsme spolu odpovědi na různé praktické věci. A taky jsem chodil na čtení z Písma, výklad a společné zpěvy. Ale to už je hrozně dávno.

Jenže pak to tam začalo být trošku dogmatické. Komunita se uzavírala do sebe a nabralo to až moc religiózní směr. V tu dobu jsem už byl v Praze. Domů jsem jezdil zřídkka a do kostela jsem zavítal asi dvakrát do roka. Bez Bena to nebylo ono.

Co je fajn, že husiti mají mše v neděli často až od desíti, protože vědí, že se člověk taky potřebuje vyspat.

A v Praze chodíš do kostela?

Taky ne. Nějak nestíhám.

Ale měli jste v kostele svatbu, ne?

Měli. A byla krásná, divoká i dojemná, bylo tam asi tři sta lidí a akusticky tam hrála irish punková kapa Vintage Wine. Chceš slyšet zábavnou historku novomanželů-abstinentů?